

Mnenje Odbora regij – Strategije vključevanja Romov

(2014/C 114/12)

I. POLITIČNA PRIPOROČILA

ODBOR REGIJ

Splošne ugotovitve: spodbujanje vključevanja in preprečevanje diskriminacije

1. pozdravlja sporočilo Komisije kot trden dokaz zavezanosti EU, da z nacionalnimi strategijami vključevanja spodbudi vključevanje romskih skupnosti ⁽¹⁾ in odpravi diskriminacijo, s katero se pogosto srečujejo;
2. opozarja, da so Romi, ki jih je po ocenah v Evropi 10–12 milijonov (od tega jih šest milijonov živi v EU), največja etnična manjšina v Evropi. Večina Romov je državljanov EU;
3. velikost in socialno-ekonomski položaj romskega prebivalstva se razlikujeta glede na regijo in državo članico; zato bi bilo treba nacionalne pristope za vključevanje Romov prilagoditi posebnim lokalnim okoliščinam in potrebam, tudi s sprejetjem ali nadaljnjim izvajanjem politik, ki marginalizirane ali prikrajšane skupine, kot so Romi, obravnavajo v širšem kontekstu;
4. meni, da so institucije EU in države članice skupno odgovorne za izboljšanje socialne vključenosti in vključevanja Romov. Opozarja, da je preprečevanje diskriminacije, predsodkov in socialne izključenosti, s katerimi se soočajo Romi, obveznost iz Pogodbe in pravna zahteva ⁽²⁾ v smislu boja proti diskriminaciji na podlagi rase ali etnične pripadnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti, spola ali spolne usmerjenosti. Zato strogo obsoja kakršno koli obliko diskriminacije romskih skupnosti;
5. opozarja, da nacionalne politike, ki so upravičeno namenjene spodbujanju in zagotavljanju spoštovanja pravne države med Romi, nikakor ne smejo postavljati pod vprašaj njihove pravice do evropskega državljanstva, ki jo imajo kot državljani države članice (niso osebe brez državljanstva), ali jim te pravice celo jemati; obžaluje poseganje po slepem izgonu, ki vnaprej zanika sprejemanje in odvrča vsakršno vključevanje; poziva EU, naj glede tega poskrbi za jasnost;
6. obsoja stereotipe in omejen dostop do javnih storitev zaradi zaznavnih kulturnih razlik. Ponavlja podporo prizadevanjem Komisije za reševanje problemov, s katerimi se soočajo romske skupnosti v zvezi z revščino, ovirami na trgu dela in dostopom do stanovanj in zdravstvenega varstva, s posebnim osredotočanjem na pogoje za uspešno izvajanje strategij vključevanja; ker se ti problemi še niso ustrezno rešili, poziva k okrepljenim prizadevanjem, med drugim z dodelitvijo več pristojnosti lokalnim in regionalnim oblastem;
7. poudarja, da je vključevanje dvosmerni proces. V zvezi s tem bi organizacije, ki zastopajo Rome, morale romske skupnosti obveščati o prednostih dobrega vključevanja v državi gostiteljici in o njihovih dolžnostih, ki izhajajo iz bivanja v tej državi;
8. podpira Komisijino prednostno razvrstitev več strukturnih potreb, ki so pomembne za uspešno izvajanje strategij vključevanja, zlasti tesnejše sodelovanje z lokalnimi in regionalnimi organi in dodelitev sorazmernih finančnih sredstev;

Izvajanje strategije EU

9. poziva Evropsko komisijo k opredelitvi jasnih in merljivih ciljev in kazalnikov za tiste države članice, v katerih živijo romske skupnosti, s katerimi bi spremljali napredek pri vseh štirih stebrih, vključno s sodelovanjem z lokalnimi in regionalnimi organi;

⁽¹⁾ Skladno s sporočilom se izraz Rom tukaj nanaša na številne različne skupine (kot so Romi, Sinti, Kalé, cigani, Romanichal, Boyaš, Ashkali, Egipčani, Yenish, Dom, Lom), tudi potujoče skupine.

⁽²⁾ Direktiva Sveta 2000/43/ES z dne 29. junija 2000 o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na raso ali narodnost.

10. ponavlja, da je pomembno, da države članice sprejmejo celostno, večsektorsko in usklajeno strategijo vključevanja. Glavna politična področja, opredeljena v okvirni strategiji EU, so namreč med seboj povezana. EU in države članice ne morejo rešiti vseh problemov s strategijami za pomoč romskim skupnostim od zgoraj navzdol, in bi se morale opreti na sodelovanje z vsemi akterji na vseh ravneh;
11. poziva Evropsko komisijo k vzpostavitvi močnejšega mehanizma spremljanja za učinkovitejše ocenjevanje napredka pri izpolnjevanju opredeljenih ciljev držav članic, v katerih živijo romske skupnosti, ter pripravi priporočil za praktične ukrepe, ki naj bi jih izvedle te države članice;
12. obžaluje, da dokument Komisije skoraj ne omenja prizadevanj za vključevanje Romov v najnovejši državi članici ter državah kandidatkah in potencialnih kandidatkah EU, med katerimi imajo nekatere pomemben delež romskega prebivalstva, ki nujno potrebuje podporo, saj sta njihov položaj povzročili oziroma poslabšali izključenost in diskriminacija;
13. poziva države kandidatke in potencialne kandidatke EU, naj nadaljujejo s sprejemanjem protidiskriminacijske zakonodaje in razvijejo/pregledajo svoje državne strategije za vključevanje Romov, zlasti v sodelovanju z lokalnimi in regionalnimi organi, in naj vanje vključijo merljive cilje in določbe o obveznem rednem objavljanju dosežkov;
14. pozdravlja zamisel o vzpostavitvi mreže nacionalnih kontaktnih točk za Rome za lažjo večstransko izmenjavo najboljših praks, vzajemno učenje in sodelovanje; poziva, da se v mrežo vključijo predstavniki lokalnih in regionalnih oblasti ter organizacije civilne družbe. V takšno platformo bi morali biti vključeni predstavniki iz držav kandidat in potencialnih kandidat EU;
15. priznava delo Kongresa lokalnih in regionalnih oblasti (Sveta Evrope), zlasti resolucijo *Položaj Romov v Evropi: izziv za lokalne in regionalne oblasti* ⁽³⁾. Poziva institucije EU k tesnejšemu sodelovanju s Svetom Evrope pri izboljševanju statusa Romov, med drugim k podpori nedavno ustanovljene evropske zveze mest in regij za vključevanje Romov ter zelo uspešne kampanje *Dosta!*;
16. poziva države članice, naj zagotovijo, da Romi uživajo zaščito v skladu z mednarodnim pravom in zlasti Okvirno konvencijo za varstvo narodnih manjšin ⁽⁴⁾;
17. poziva k temu, da politike, strategije in financiranje za Rome izrecno vključujejo tudi romske priseljence iz drugih držav članic in tretjih držav ter ne zgolj naseljeno romsko prebivalstvo;
18. predlaga, da Evropska komisija pozove države članice ter lokalne in regionalne organe, naj vzpostavijo sheme mentorstva, da se zagotovijo povezave med Romi in javnimi organi ter povečajo možnosti zaposlitve zanje;
19. poudarja, da civilna družba ne bi smela imeti zgolj svetovalne vloge, temveč bi morala dejavno sodelovati pri izvajanju in spremljanju nacionalnih strategij;
20. ponavlja pomen vključevanja predstavnikov romskih skupnosti v oblikovanje politik in strategij, ki se nanašajo na vključevanje Romov, na vseh ravneh upravljanja;
21. ugotavlja, da romske ženske doživljajo večkratno diskriminacijo ter zavezuje lokalne in regionalne oblasti k sodelovanju z nacionalnimi vladnimi agencijami in civilno družbo pri reševanju tega vprašanja, tudi s pripravo strategij, ki jih dejavno vključujejo in jim dodelujejo odgovornost za programe preprečevanja izključenosti in vključevanja;

Financiranje

22. močno pozdravlja priporočilo Komisije, naj se vključevanje Romov navede v sporazumih o partnerstvu v programskem obdobju 2014–2020;

⁽³⁾ Resolucija Kongresa 333, oktober 2011 (www.coe.int/congress/texts).

⁽⁴⁾ Svet Evrope, 1995 (www.coe.int/t/dghl/monitoring/minorities/).

23. poziva k bolj „dinamičnemu pristopu“ pri dodeljevanju sredstev, da se bolje upoštevajo različne potrebe v različnih delih Evrope, s čimer bi zagotovili učinkovito podporo za območja z nadpovprečnim številom romskega prebivalstva in/ali pomembnim prilivom romskega prebivalstva; prav tako poziva k jasni, dolgoročni in dinamični podpori lokalnih in regionalnih uprav, ki že izvajajo ali načrtujejo izvajanje posebnih načrtov za razvoj in spodbujanje romskega prebivalstva;

24. znova poudarja potrebo po zagotavljanju ustreznih sredstev za lokalne in regionalne oblasti, ki imajo prek svojih politik na področju varstva otrok, storitev za majhne otroke in spodbujanja pravice do izobraževanja strateško vlogo pri zagotavljanju vključevanja romskih otrok v predšolski in šolski sistem;

25. meni, da organizacije civilne družbe, ki zastopajo ali podpirajo Rome, morajo imeti boljši dostop do javnega financiranja (vključno s sredstvi EU) za pripravo in izvajanje politik vključevanja;

26. predlaga boljše usklajevanje sredstev, ki so na voljo za spodbujanje vključevanja Romov iz različnih virov financiranja. Tak tematski pristop bi bil v izjemno pomoč lokalnim in regionalnim oblastem z znatnim deležem romskega prebivalstva pri učinkovitem reševanju novih izzivov, zgodnjem ukrepanju za preprečevanje njihove izključenosti in pri spodbujanju vezi z lokalnimi skupnostmi;

27. poudarja, da so univerzalne politike lahko kontraproduktivne. Politike v zvezi z Romi, ki so usmerjene v posameznika in upoštevajo spodbujanje, stimulacijo in nagrajevanje posameznih pobud, zlasti v zvezi z zaposlovanjem in samozaposlovanjem, bodo bolj produktivne, na primer sistematično profiliranje in usposabljanje posameznikov in družin, podpora za nova podjetja in izobraževanje, namenjanje posebne pozornosti nadarjenim romskim študentom;

Otroci in izobraževanje: ključni dejavnik vključevanja

28. priznava, da je romsko prebivalstvo mlado: 35,7 % Romov je starih manj kot 15 let, medtem ko je na splošno med prebivalstvom EU ta delež 15,7 %; povprečna starost Romov je 24 let, povprečna starost v EU pa 40 let. Velika večina aktivnega romskega prebivalstva nima izobrazbe, ki je potrebna za trajno delovno mesto, zato je pomembno vlagati v izobraževanje romskih otrok, da se jim omogoči uspešen vstop na trg dela in vključevanje v družbo;

29. meni, da je za uspešnost kakršnega koli programa vključevanja pomemben poudarek tako na ciljnem izobraževanju večine kot tudi izobraževanju manjšin;

30. poudarja potrebo po bolj celostnem pristopu k vključevanju in predlaga, da se zagotovi osnovna jezikovna in matematična pismenost staršev, ki je ključnega pomena za to, da bodo te sposobnosti v okviru izobraževanja tako kot drugi otroci osvojili tudi romski otroci;

31. poziva k opustitvi prakse segregacije in uvrščanja romskih otrok v šole za otroke z učnimi motnjami ter segregacije v običajnih šolah;

32. meni, da bi bilo treba prakse pozitivne diskriminacije izvajati izjemno previdno in le v omejenem obsegu, da ne bi ogrozili načel enakih pravic in možnosti;

33. meni, da bi bilo treba sprejeti ukrepe za spodbujanje izobraževanja učiteljev in učencev o večji strpnosti do Romov;

34. poudarja, da bi se bilo treba izogibati segregaciji v šolah in da bi morale biti vključujoče izobraževanje v šolah standard, da se prepreči izključevanje in ločevanje od večine. Romi bi sami morali imeti dejavno vlogo pri odpravi ovir sovražnosti z vključevanjem staršev v (zgodnje) izobraževanje;

35. meni, da so za preprečevanje marginalizacije in izključevanja romskih otrok potrebni ukrepi od zgodnjega otroštva, z zagotavljanjem izobraževanja in varstva za predšolske otroke;

36. meni, da bi z zaposlitvijo več romskih učiteljev in učiteljev asistentov lahko aktivno zmanjšali etnične napetosti v šolah;
37. se pridružuje zaskrbljenosti, da za romske otroke obstaja večja nevarnost hude in skrajne revščine kot za katero koli drugo manjšinsko skupino v Evropi;
38. poziva države članice, naj sprejmejo učinkovite strategije za boj proti delu otrok, vključenosti mladoletnikov v beračenje, praksi dogovorjenih porok in porok z mladoletniki ter se učinkoviteje borijo proti trgovini z ljudmi;
39. opozarja na svoji prejšnji mnenji o Romih⁽⁵⁾, v katerih je poudaril potrebo po polni vključenosti lokalnih in regionalnih oblasti ter romskih skupnosti v aktivnosti v zvezi z nacionalnimi politikami vključevanja in socialne izključenosti;

Vloga in vključenost lokalnih in regionalnih oblasti

40. znova poudarja, da lokalne in regionalne oblasti predstavljajo raven uprave, ki ima največ pristojnosti pri vključevanju romskega prebivalstva;
41. poudarja, da le trdna, delujoča partnerstva med vsemi zainteresiranimi stranmi, vključno z organizacijami civilne družbe ter lokalnimi in regionalnimi oblastmi, lahko privedejo do oblikovanja učinkovitih strategij vključevanja Romov. Meni, da sedanji pristop od zgoraj navzdol ne prinaša zadovoljivih rezultatov;
42. meni, da preseljevanje Romov spreminja značilnosti romskega prebivalstva in njegove izkušnje s socialno izključenostjo znotraj lokalnih območij ter zahteva drugačne modele ukrepanja za doseglo vključenosti, zato ni verjetno, da bo univerzalna centralizirana strategija uspešna. Zato meni, da bi bil bolj decentraliziran pristop učinkovitejši pri reševanju tega vprašanja;
43. poudarja, da morajo biti strategije vključevanja Romov v skladu s strategijami EU za zmanjšanje revščine ter socialne in ekonomske izključenosti, in poziva k oblikovanju in izvajanju posebnih programov in pobud na lokalni in regionalni ravni na podlagi konkretnih, merljivih ciljev;
44. izraža zaskrbljenost, ker je le 20 držav članic vključilo lokalne in regionalne oblasti v strukturirani dialog za izvajanje nacionalnih strategij za Rome, da le 12 držav članic spodbuja izmenjavo izkušenj in sodelovanje med lokalnimi oblastmi ter le 15 držav članic lokalnim in regionalnim oblastem namenja sredstva za vključevanje Romov. Zato poziva vlade držav članic, naj lokalne in regionalne oblasti aktivneje vključijo v razvoj nacionalnih strategij za vključevanje Romov;
45. poudarja potrebo po okrepitvi boja proti diskriminaciji in rasizmu, s katerima se spoprijemajo Romi, tako da se poveča ozaveščenost civilne družbe o socialno-ekonomskih koristih vključevanja Romov in se hkrati tudi same Rome bolje seznanijo z njihovimi pravicami in obveznostmi;
46. predlaga, da morajo biti sankcije, kot je izguba finančnih koristi, del vsakega programa ali pobude, povezane z javnimi subvencijami. Sankcije bi bilo treba naložiti le v primeru kršenja dogovorjenih vzorcev obnašanja ali v primeru kršenja zakona. Treba je spodbujati prizadevanja za zmanjšanje dolgotrajne odvisnosti od države z izboljšanjem zaposlenosti Romov skupaj s spodbujanjem dohodkov iz plačanega dela, ki so višji od dohodkov iz nadomestila za brezposelnost;
47. poziva Evropsko komisijo, naj objavi konkretnejše podatke o vključenosti lokalnih in regionalnih oblasti v izvajanje nacionalnih strategij za Rome;
48. poziva k vzpostavitvi kontaktne točke za lokalne in regionalne oblasti v vsaki državi članici za krepitev dialoga in zagotavljanje sodelovanja;
49. poziva vladne agencije, naj podprejo in spodbudijo programe izobraževanja in usposabljanja za odrasle, da se romskemu prebivalstvu omogoči pridobitev posebnih znanj in veščin, po katerih vlada povpraševanje. Zasebni sektor bi moral biti vključen v pripravo in izvajanje teh programov usposabljanja. Pogodbe o sezonskem delu so na primer lahko učinkovit in zakonit način, da se romski manjšini priskrbijo delovna mesta na prostih trgih;

⁽⁵⁾ Okvir EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do leta 2020 (CdR 247/2011 fin); Socialno in ekonomsko vključevanje Romov v Evropi (CdR 178/2010 fin).

50. ponavlja pomen dodeljevanja ustreznih finančnih in človeških virov lokalnim oblastem, da bodo lahko učinkovito prispevale k vsem fazam izvajanja strategij za vključevanje Romov;

Subsidiarnost in sorazmernost

51. je v prejšnjem mnenju ⁽⁶⁾ takole ocenil spoštovanje načel subsidiarnosti in sorazmernosti, kakor sta opredeljeni v členu 5 Pogodbe o Evropski uniji:

- predlog Komisije je v skladu z načelom subsidiarnosti, ker nadnacionalna narava evropske romske skupnosti in skupni vidiki socialne izključenosti, s katerimi se ta skupnost sooča v različnih delih Evrope, pomenijo, da se lahko predlagani ukrepi lažje izvajajo na ravni EU;
- sprejeti ukrepi ne vzpostavljajo novih pravnih instrumentov, saj so oblikovani kot odprta metoda usklajevanja in mnogi med njimi temeljijo na že veljavnih zakonodajnih okvirih, v skladu z načelom sorazmernosti.

II. PREDLOGI SPREMEMB PREDLOGA PRIPOROČILA SVETA (COM(2013) 460 final)

Predlog spremembe 1

Točka 4.2

Predlog Komisije	Predlog spremembe OR
Regije, lokalne organe in lokalno civilno družbo bi morale pritegniti k pregledovanju, upravljanju, izvajanju in spremljanju nacionalnih strategij. Ustrezne zainteresirane strani bi morale sodelovati v zvezi s partnerskimi sporazumi in operativnimi programi, ki se sofinancirajo iz evropskih strukturnih in investicijskih skladov. Centralni in lokalni organi bi morali nenehno sodelovati pri izvajanju strategij. V ta namen bi morale države članice nameniti zadostna sredstva lokalnim javnim organom, da bi se poenostavilo izvajanje ciljnih sklopov politik na lokalni ravni.	Regije, lokalne organe in lokalno civilno družbo bi morale pritegniti k pregledovanju, upravljanju, izvajanju in spremljanju nacionalnih strategij. Ustrezne zainteresirane strani bi morale sodelovati v zvezi s <u>pripravo in izvajanjem partnerskih in sporazumov</u> in <u>operativnih programov</u> , ki se sofinancirajo iz evropskih strukturnih in investicijskih skladov. Centralni <u>Nacionalni, regionalni</u> in lokalni organi bi morali nenehno sodelovati pri izvajanju strategij. V ta namen bi morale države članice nameniti zadostna sredstva <u>regionalnim in/ali</u> lokalnim javnim organom, da bi se poenostavilo izvajanje ciljnih sklopov politik na <u>regionalni in/ali</u> lokalni ravni.

Predlog spremembe 2

Točka 4.7

Predlog Komisije	Predlog spremembe OR
Države članice bi morale nacionalnim kontaktnim točkam za vključevanje Romov dodeliti ustrezna pooblastila, finančne in človeške vire, da bi lahko učinkovito usklajevale medsektorsko izvajanje in spremljanje politik vključevanja Romov na nacionalni in lokalni ravni. Morale bi zagotoviti, da se v postopku sprejemanja odločitev z nacionalnimi kontaktnimi točkami za vključevanje Romov opravi posvetovanje glede opredelitve, financiranja in izvajanja ustreznih politik. Nacionalne kontaktne točke za vključevanje Romov bi morale spodbujati sodelovanje in udeležbo romske civilne družbe pri izvajanju nacionalnih strategij vključevanja Romov in lokalnih akcijskih načrtov.	Države članice bi morale nacionalnim kontaktnim točkam za vključevanje Romov dodeliti ustrezna pooblastila, finančne in človeške vire, da bi lahko učinkovito usklajevale medsektorsko izvajanje in spremljanje politik vključevanja Romov na nacionalni, <u>regionalni</u> in lokalni ravni. Morale bi zagotoviti, da se v postopku sprejemanja odločitev z nacionalnimi kontaktnimi točkami za vključevanje Romov opravi posvetovanje glede opredelitve, financiranja in izvajanja ustreznih politik. Nacionalne kontaktne točke za vključevanje Romov bi morale spodbujati sodelovanje in udeležbo romske civilne družbe pri izvajanju nacionalnih strategij vključevanja Romov in <u>regionalnih ali</u> lokalnih akcijskih načrtov. <u>Nacionalne kontaktne točke za vključevanje Romov bi morale biti dobro prepoznavne, tudi na internetu.</u>

⁽⁶⁾ CdR 247/2011 fin.

Predlog spremembe 3

Točka 5.4

Predlog Komisije	Predlog spremembe OR
Komisija bo na podlagi tega pozorno spremljala stanje in bo po preteku treh let od sprejetja tega priporočila ocenila, ali obstaja potreba po njegovem pregledu in posodobitvi.	Komisija bo na podlagi tega pozorno spremljala stanje in bo po preteku <u>30 mesecev</u> treh let od sprejetja tega priporočila ocenila, ali obstaja potreba po njegovem pregledu in posodobitvi.

Obrazložitev

Če bi Evropski komisiji pustili eno leto, tj. do junija 2016, da oceni izvajanje tega priporočila, bi morda tvegali, da morebitne ugotovitve ne bi bile vključene v vmesni pregled uredb o strukturnih skladih.

V Bruslju, 28. novembra 2013

*Predsednik
Odbora regij*

Ramón Luis VALCÁRCEL SISO
